



Auteur: Ed Koekebacker

De eerste instructieperiode van het aanvankelijk lezen is afgesloten. Tussendoelen aan het eind van die eerste periode zijn: een volledige, geautomatiseerde letterkennis en mkm-woorden lezen zonder te spellen. Met de wintersignalering heeft u uw groep op deze aspecten in beeld gebracht. Kinderen die een of beide tussendoelen nog niet beheersen behoren tot de risicogroep. Deze groep heeft extra aandacht nodig op deze belangrijke aspecten. In de tweede instructieperiode (kern 7 tot en met 12) moet het einddoel van het aanvankelijk lezen bereikt worden: het vlot verklanken van losse woorden en het vloeiend lezen van teksten met een moeilijkheidsgraad van AVI-niveau E3. Voor de risicolezers betekent dit dat zij gedurende kern 7 tot en met 12 hun leesvaardigheid uit moeten bouwen tot dat niveau, terwijl ze nog niet voldoen aan de tussendoelen van de eerste periode. Daarom is de hulp aan risicolezers vanaf kern 7 gebaseerd op twee pijlers: het verstevigen van vaardigheden die aangeleerd zijn in de eerste instructieperiode én het uitbouwen van de leesvaardigheid.

1. Verstevigen van vaardigheden

Letters vlot lezen

Alle letters zijn nu aangeboden. Het eerste tussendoel aan het eind van kern 6 was: een volledige, geautomatiseerde letterkennis. Blijf met de kinderen die moeite houden met het benoemen van letters of met het tempo waarin de letters verklankt moeten worden, onderstaande activiteiten uitvoeren.

Maak een pakketje met letters waarmee het kind nog moeite heeft. Oefen het lezen van deze letters dagelijks. Zijn er meer kinderen die nog moeite hebben met een enkele letter, oefen dan met het hele groepje alle letters waar ze moeite mee hebben. Sommige letters zijn dan voor enkele kinderen uit het groepje bekend. Dit is geen bezwaar. Het in de oefening opnemen van bekende letters zal het zelfvertrouwen verhogen en motiverend werken.

Zorg ervoor dat alle kinderen in het groepje de letters goed kunnen zien (niet ondersteboven). Oefen op de volgende manier:

- Lees de letters eerst voor, terwijl u ze tegelijkertijd aanwijst, en zie erop toe dat de kinderen luisteren en meekijken.
- Vervolgens verklankt u de letters samen met het groepje. Bepaal zelf het tempo en voer dit op. Laat de kinderen ook nu gelijktijdig luisteren, kijken en zelf zeggen. Herhaal dit enkele malen met de letterkaartjes in een andere volgorde.
- Laat de kinderen ten slotte individueel een rijtje letters oplezen. Geef ze de kans om de letters zelf te verklanken, maar ondersteun als het te lang duurt. Voorzeggen is beter dan laten raden.
- Wanneer alle kinderen uit het groepje een bepaalde letter beheersen, kan deze uit het pakketje verwijderd worden. Het wordt een sport om zo snel mogelijk geen enkele letter meer over te houden!





Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie de module 'Letters oefenen' gebruiken. Boven genoemde werkwijze wordt daarin digitaal aangeboden.

- Dagelijks oefenen de kinderen met een gereduceerd aantal, met zorg geselecteerde letters. U kunt deze letters eventueel zelf aanpassen.
- De letters kunnen bovendien snel in een andere volgorde worden geplaatst.
- Het is ook mogelijk om de geselecteerde letters te laten flitsen in een door uzelf te bepalen snelheid.

Woorden vlot lezen

Het tweede tussendoel aan het eind van kern 6 was: het zonder spellen kunnen lezen van mkm-woorden. Kinderen die deze vaardigheid nog niet beheersen, moeten dóór blijven oefenen. Vanaf kern 7 wordt er in de les weinig of geen aandacht meer aan besteed; het aanleren van nieuwe woordtypen staat dan centraal. Dit betekent dat u oefeningen in het lezen van mkm-woorden zonder spellen, moet toevoegen aan het reguliere programma.

Niet alleen de risicolezers dreigen hun verworven vaardigheid te verliezen, ook de gemiddelde en goede lezers gaan minder vlot mkm-woorden lezen wanneer dit niet meer wordt geoefend. Het is dan ook aan te bevelen om regelmatig te blijven lezen in *Veilig & vlot bij kern 4 t/m 6*. De gemiddelde en goede lezers kunnen dit voornamelijk zelfstandig, al of niet met een zandloper of stopwatch om het aantrekkelijk te houden. De risicolezers oefenen, liefst dagelijks, onder uw begeleiding. Gebruik de 'voor-koor-zelf'-manier om het vlot lezen te stimuleren (zie het artikel 'Voor-koor-zelf' op www.veiliglerenlezen.nl / Artikelen / Lezen).

Het gebruik van *Veilig & vlot bij kern 4 t/m 6* heeft ook nog als voordeel dat de lastige letters die in deze drie kernen zijn aangeboden, frequent voorkomen.

2. Uitbouwen van leesvaardigheid Letters lezen

In kern 7 komen de nieuwe letterclusters 'sch' en 'ng' aan de orde. Ze worden aangeboden en toegepast in betekenisvolle woorden. Voor de meeste kinderen zal het lezen van woorden met deze clusters geen problemen opleveren. Is dit wel het geval, oefen dan



vooral het lezen van woorden met deze clusters op de 'voor-koor-zelf'-manier. Dit verdient de voorkeur boven het alsmaar verklanken van deze afzonderlijk lastig te articuleren clusters.

In kern 7 komt ook het lezen van hoofdletters aan de orde. Risicolezers, die meer dan andere kinderen moeite hebben met het lezen van hoofdletters, krijgen extra gelegenheid om te oefenen. Plan daarom het lezen van hoofdletters voor deze kinderen wat vaker in.

Woorden vlot lezen

In kern 7 worden de volgende doelen nagestreefd:

- woorden lezen met sch-, -ng, -b en -d;
- mmkm- en mkmm-woorden lezen;
- tweelettergrepige woorden lezen die bestaan uit twee mkm-woorden: zakmes, voetbal.

Het vlot lezen van de hierboven omschreven éénlettergrepige woorden wordt weer geoefend met de boekjes van *Veilig & vlot*. Wanneer u de aanbevelingen voor het dooroefenen van mkm-woorden opvolgt, betekent dit dat dagelijks met twee boekjes gewerkt wordt: *kern 4 t/m 6* én *kern 7 t/m 9*. Oefen met deze boekjes op aparte momenten; zo blijven de na te streven doelen voor de kinderen helder: vaardigheden onderhouden in mkm-woorden lezen, en het onder de knie krijgen van nieuwe woordtypen. De manier waarop u bij risicolezers oefent met *Veilig & vlot* blijft dezelfde: namelijk 'voor-koor-zelf'.



Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie werken met de module 'Woorden oefenen'. Het aanbod van *Veilig & vlot* is in deze module gereduceerd. De hoeveelheid stof is aangepast aan het leestempo van zwakke lezers, waardoor de kinderen meer succes ervaren en een betere leesmotivatie houden.

- De woordrijen worden een voor een opgebouwd, waardoor kinderen minder visuele informatie tegelijk ontvangen.
- Als het rijtje vol is, kan dit gelezen worden, terwijl de tijd gemeten wordt.
- Het rijtje kan nog een tweede keer gelezen worden, terwijl de tijd opgenomen wordt. Aan de tijdbalkjes is te zien of het de tweede keer sneller is gegaan.

Na het oefenen kunt u in de module 'Woorden flitsen' de woorden flitsen die in de module 'Woorden oefenen' geoefend zijn. De inhoud van 'Woorden flitsen' voor de steraanpak is anders dan de inhoud van de module 'Flitsen' in de basisinstructie. De te flitsen woorden worden eerst aangeboden in de module 'Woorden oefenen', waar de kinderen de woorden zonder tijdsdruk kunnen oefenen. Pas daarna gaat u met de kinderen deze woorden flitsen. De woordcategorieën die vanaf kern 7 worden aangeleerd, worden dan ook nooit direct op de eerste dag geflitst. Op de eerste dag van een woordcategorie vindt u dus alleen de module 'Woorden oefenen'.

Zinnen lezen

In de eerste instructieperiode stond het aanleren van letters en het vlot leren lezen van mkm-woorden centraal. Vanaf kern 7 krijgt het lezen van zinnen en teksten meer aandacht.

In de artikelen 'Hulp aan risicolezers bij kern 5' en 'Hulp aan risicolezers bij kern 6' is aanbevolen om in kern 5 en 6 alvast te oefenen met het lezen van zinnen. Daarvoor werden stukjes tekst uit de werkboekjes gebruikt. In de kernen 7 t/m 12 wordt het oefenen voortgezet met de leesbladen uit *Woordzetter*. Het herhaald lezen van teksten is de werkvorm die daarbij gebruikt wordt. De verhalen op de leesbladen zijn daar speciaal op geschreven. Bovendien staan er op de leesbladen woordrijen met de nieuwe woordtypen uit kern 7.

In de toelichting bij *Woordzetter* staat uitvoerig beschreven hoe u met de leesbladen moet werken.

Risicolezers oefenen het lezen van de teksten onder uw begeleiding. Het is van belang dat u de verhalen eerst voorleest: in het juiste tempo en met de juiste intonatie. Wanneer de kinderen daar goed naar luisteren, leren ze hoe ze het lezen van zinnen aan moeten pakken. Het verhaal samen hardop lezen, gevolgd door individuele leesbeurten van één of enkele zinnen, maakt de oefening zinvol.

Niet-risicolezers oefenen de leesbladen zelfstandig, individueel of in tweetallen. Tijdens de lesafsluiting kunnen zij (én de risicolezers die immers onder uw leiding geoefend hebben!) hun leesprestaties laten horen.

Begrijpend lezen, spelling en taal

In de handleiding van kern 7 worden ook doelstellingen geformuleerd voor de leerlijnen begrijpend lezen, spelling en taal. Bij risicolezers verdient het de voorkeur om maximaal aandacht te geven aan de ontwikkeling van hun technische leesvaardigheid. Natuurlijk doen ze mee aan de groepsactiviteiten voor de andere leerlijnen die in de handleiding staan beschreven. Echter, de extra aandacht in de verlengde instructie en op andere momenten van de dag is gericht op *vlot lezen van woorden* en *vloeiend lezen van zinnen en teksten*.